

KÜLÖNFÉLÉK.

Néhány szó a házigombáról. (A „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“ közleményéből.)

A házigomba néha oly nagy mérvben lép fel, hogy nemcsak a megtámadott házat veszélyezteti, hanem károsítása az egész környékre vészthozóvá válik. Természetes tehát, hogy ezen károsító nemcsak a megtámadott ház tulajdonosának, hanem a közérdek szempontjából is figyelemre méltatandó.

Messze vezetne, ha az e téren történt kutatásokat mind felsorolnánk, hanem megelégszünk avval, ha ezek hosszú sorozatából csak néhányat említünk meg.

A különféle porosz minisztériumok a házigomba tanulmányozására 1905-ben bizottságokat küldtek ki, az eberswaldei erdészeti kísérleti állomás saját kebelében házigombavizsgáló laboratóriumot állított fel, dr. Möller főerdőmester szerkesztésében pedig a házigomba tanulmányozása érdekében megejtett kutatások és tapasztalatok ismertetése céljából folyóirat (Hausschwammuntersuchungen) indult meg.

A házigombát és annak károsítását legelső rangú szakemberek nemcsak műszaki, de jogi, orvosi és mikológiai szempontból is ismertették már, de mindennek dacára még ma sem vagyunk e gomba természetével teljesen tisztában és nem tudunk ellene kellőképen védekezni.

Az alábbiakban főleg arra akarunk reámutatni, hogy a valódi házigomba (*Merulius lacrymans*) mennyivel könnyebben találja meg létfeltételeit, s mennyivel könnyebben terjed el többi fajrokonainál.

Az épületek faalkotórészeit rongáló gombák létfeltétele a levegő bizonyos foku párateltsége és hőfokával szoros kapcsolatban áll. Némelyik faj bizonyos foku meleg mellett már kítünően tenyészik, míg a másik ugyanezen hőfok mellett csak tengődik, sőt el is pusztul. A nedvesség iránti igény is más és más a különböző fajoknál. Az épületet rongáló gombák nevezetesebbjei a *Polyporus vaporarius*, a *Coniophora cerebella* és a *Merulius lacrymans*. A különféle gomba különféle körülmények következtében lép fel és különféle körülmények között tenyészik, miért

károsítás esetén elsősorban is az állapítandó meg, hogy a károsító miféle fajú gomba, mert csak ennek ismerete után állapítható meg a gomba keletkezésének oka és hárítható el a veszély, mi a különféle gombánál szintén különféleképpen történik. A Polyporus ott lép fel, hol az épülethez beteg faanyag lett felhasználva, a Coniophora, mely sok nedvességet kíván, ott és akkor terjed el, ha a felhasznált épületfa nem volt eléggé száraz. Ha az ezen gombák által megtámadott faalkatrészeket kicseréljük és az épület nedves helyeit kiszáritjuk, rendszerint a gombák tenyészetének létfeltételeit is megszüntettük.

Lehetséges, hogy az épület tulságos nedvessége és beteg faanyag okai a valódi házigomba keletkezésének és terjedésének, ez az eset azonban ritka. A valódi házigomba azért oly veszélyes, mert nemcsak a már beteg, korhadt farészeket támadja meg, hanem keletkezésének góczpontjaiból kiindulva az egész épületben elterjed, sőt a szomszédos épületbe is behatol és válogatás nélkül úgy a beteg, mint egészséges farészeket is elpusztítja.

Eddig az a hiedelem volt elterjedve, hogy a házigomba rongáló megjelenése a gomba élettani tulajdonságainak folyománya, a felsorolt tudományos kutatások azonban megállapították, hogy a gomba ily nagymérvű rongálása az emberi lakások hőviszonyai által lesz támogatva. Az eddigi tapasztalatok azt is igazolják, hogy a Merulius lacrymans-on kívül egy gomba sem tenyészik az átlagos nedvességtű emberi lakások szobájának levegőjében.

500 év óta gyógyítanak csužt, köszvényt, ischiast, bőrbajokat stb. *Trencsén-Teplicz* 36—42 C° természetes forróságú kénes hévviz- és iszapfürdői, Felső-Magyarország, a berlin-oderberg-wieni fővonalon. Szállodák fürdőkkel egybeépítve, azért egész éven át nyitva. Hidegvízgyógyintézet. Diétetikus konyha. Festői fekvés. Enyhe éghajlat. Legnagyobb kényelem. Új fürdők. Új szállodák. Új iszapfürdők. *Házikurákhoz kénes iszap- és vizszétküldés.* Művészi prospektussal szívesen szolgál a fürdőigazgatóság.

Egyesületi tagok és azok hozzátartozói tagsági igazolványuk felmutatása mellett következő kedvezményeket élveznek: június 15-ig és szeptember 1-től kezdődőleg napi 8 koronáért jó szobát, teljes ellátást, fürdőt és fürdőruhát. Azon tagok, kik fent leirt időszakban ezen kedvezményes „Hivatalnoki penziót” nem veszik igénybe, de a fürdőigazgatóság tulajdonát képező házak egyikében laknak, a fürdőknel 50%ok edvezményt kapnak. Június 15-től augusztus végéig 25%o. Iszapszétküldésnél 10%o.

A valódi házigomba teljesen a ház viszonyaihoz alakult szervezet. A házakban uralkodó és az év folyamán ingadozónak alig alávetett, elég magas hőfok, tehát az épületek átlagos hőfoka, a házigomba-mycelium feltűnően alacsony tenyészhőfokának teljesen megfelel; a házigomba tenyészetének legkedvezőbb hőfok pedig egyenlő az épületek évi és napi átlagos hőfokával; az épületek léghuzamtól mentes és mérsékelten nedves levegője további kedvező körülményeket teremtenek a házigomba jó tenyészetének.

Az az általánosan elterjedt hiedelem, mintha a gombabetegség a ház építésénél történt mulasztások folyománya lenne, oda módosítandó, hogy e mulasztásokból eredő hibák csak másodrendű szerepet játszanak. A nedvesség bizonyos foka a betegség fellépéséhez, illetve a gomba tenyészetéhez, okvetlen megkívántatik, de az, vajjon az új épületeknél elkerülhető-e az, hogy az épületben ez a nedvességi fok meg ne legyen, még elbírálásra vár. Daczára a betegség elkerülése miatt fogatosított legelővigyázatosabb építkezésnek, egy helyütt sok házat támad meg a gomba, míg más helyütt, hol a betegség csirái még nem hurczoltattak szét, az épületek faalkotórészei nem támadtatnak meg még akkor sem, ha tetszés szerinti nedvesség van jelen.

A házigomba a száraz falakon keresztül is behatolhat az épületekbe s ott a legjobb és a legegészségesebb fát is elpusztítja.

Ha a gomba sporái egy házban csirázásnak indulnak, vagy ha a gombafonalak a házba behurczoltattak, akkor mindig nagy károsítások történhetnek. Hogy véleményt alkothassunk magunknak arról, hogy mennyi spóra jut a gombából a levegőbe, közöljük a következő adatokat: A házigomba szabályosan kifejlődött termőteste fiatal hymeniumának 0.5 mm-nyi területéről 5—5 percenként és éjjel-nappal szakadatlanul 60, az idősebb részről 150 és a legjobban kifejlődött részről 200 darab, közvetlenül tenyészképes spora válik el. Ha meggondoljuk, hogy a házigomba által megtámadott épületben sokszor nagy felületeket hálóz be a gomba és hogy ennek termékenysége sokszor hónapokig tart, úgy elképzelhetjük, hogy mily nagymennyiségű spora terjedhet el a levegőben csak egy megtámadott házból is.

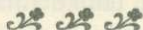
A *Merulius lacrymans* által megtámadott épületek javítása igen körülményes és költséges és sohasem sikerül úgy, hogy az

épületekben hiányok ne maradjanak. Ott, hol a gomba pl. a földszintnek padlóját tette tönkre, az új padlót aszfaltba szokás fektetni, az aszfalt és padló között hézag marad, melyet a külső levegővel kötnek össze. Az ily épületben aztán nincs többé egyenletes meleg, a padlózat hideg, elveszti ruganyosságát s a ház maga nem jó hangtartó.

A házigomba részint sporák, részint a gombaszálak utján szaporodik. Kísérletek történtek arra nézve is, hogy a sporák egészséges fán tenyésznek-e, de e kísérletek meddők maradtak, de evvel az még nincs bebizonyítva, hogy a sporák az egészséges fán egyáltalában nem tenyésznek, csak a feltételeket, amelyek mellett a tenyészet lehetséges, nem sikerült eddig megállapítani. A sporák, melyek a levegőben lebegnek, legjobban 28° mellett tenyésznek s csak akkor, ha különösen kedvező körülmények játszanak közre, csiráznak alacsonyabb hőfok mellett is.

Ott, hol a házigomba már egyszer fellépett, a házak ki vannak téve a fertőzésnek, mert a sporák és a gombaszálak igen könnyen és számtalan uton behurczolhatók.

(B. O.)

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBŐL.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdőtisztli létszámukban beálló változásokról bennünket levelező-lapon értesíteni szíveskedjenek.)

A m. kir. földmivelésügyi miniszter kinevezte az állami erdőtisztek összeített közös rangsorozati létszámába az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatához *Geschwind* Lipót városi erdőtisztet m. kir. erdőmérnökké és megbizta a Korpona székhellyel ujonnan szervezett járási erdőgondnokság vezetésével.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Gohn* Emil m. kir. segéderdőmérnököt Gyergyószentmiklósról Rozsnyóra helyezte át (erdőgondnoknak); *Fröhlich* György m. kir. segéderdőmérnököt pedig Vajdahunyadon való meghagyása mellett továbbra is a vajdahunyadi m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével bizta meg; végül *Jaczó* András m. kir. erdőmérnököt Déváról Pujba helyezte az ottani m. kir. járási erdőgondnoksághoz.

